

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

THE FEATURES OF THE LEGAL REGULATION OF MEDIATION BY THE FOREIGN COUNTRIES LEGISLATION

Розман Ю.В.,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена висвітленню правової природи та сутності медіації як інституту альтернативного вирішення приватно-правових спорів. Визначено особливості правового регулювання процедурних та методологічних аспектів медіації чинними міжнародно-правовими документами. Проаналізовано світовий досвід високорозвинутих країн в застосуванні медіації та положення законодавства, що регулюють її здійснення, враховуючи особливості існуючих правових систем. Висвітлено реалії та передумови законодавчого запровадження медіації в Україні.

Ключові слова: медіація, медіатор, альтернативні способи вирішення спорів, приватно-правовий спір, правовий конфлікт.

Статья посвящена освещению правовой природы и сущности медиации как института альтернативного разрешения частноправовых споров. Определены особенности правового регулирования процедурных и методологических аспектов медиации действующими международно-правовыми документами. Проанализирован мировой опыт высокоразвитых стран в применении медиации и положения законодательства, регулирующие ее осуществление, учитывая особенности существующих правовых систем. Освещены реалии и предпосылки законодательного внедрения медиации в Украине.

Ключевые слова: медиация, медиатор, альтернативные способы разрешения споров, частно-правовой спор, правовой конфликт.

The article is devoted to the legal nature and main point of mediation as an institute of alternative resolution of the private-legal disputes. The features of the legal regulation of mediation procedure and methodological aspects fixed by the international legal documents in force have been determined. The worldwide experience of highly developed countries in mediation use and legislation regulations that regulated implementation of the mediation in accordance to the legal systems features has been analyzed. The actuals and requisites of the legislative mediation introduction in Ukraine have been covered.

Key words: mediation, mediator, alternative ways to resolve disputes, private-legal disputes, legal conflict.

Постановка проблеми. Сучасний стан українського суспільства та зростання кількості різноманітних по своїй природі конфліктних ситуацій, що неминуче виникають між учасниками приватноправових відносин на підставі суперечності їх особистих інтересів, потребують створення чіткого механізму врегулювання даних протиріч для запобігання їх подальшого розвитку. Світові тенденції в даній сфері дістають своє вираження в повсюдному закріпленні пріоритетності вирішення приватно-правових спорів за допомогою несудових процедур, визначених на рівні законодавства Європейського Союзу, Ради Європи та інтегрованих в правові системи багатьох високорозвинутих країн світу, що докорінно відрізняються від складної системи розгляду справ судовими органами.

Застосування альтернативних способів вирішення спорів дозволяє кожній особі, яка вважає, що її права будь-яким чином порушені, невизнані або оспорювані скористатись додатковими, більш гнучкими та менш формалізованими способами вирішення існуючих правових конфліктів. Даний підхід є своєрідною гарантією реалізації конституційного права людини та громадянина на вільний вибір найефективнішого на її думку законного методу вирішення спору з метою захисту прав, свобод та законних інтересів. Для широкого використання наявних в світовій практиці альтернативних методів розв'язання протиріч необхідно комплексно дослідити основні процедурні положення та методологічні особливості найбільш дієвих способів несудового вирішення спорів, які детально закріплені в законодавстві багатьох зарубіжних країн. Так, вельми актуальним напрямом дослідження вбачається доскональне вивчення медіації як технології вирішення спорів (узгодження інтересів) за допомогою нейтральної третьої сторони, визначення її основних положень та принципів. Враховуючи те, що на даний момент медіація в Україні не

є законодавчо закріпленою, дійсно важливим є досвід країн, які вже розробили та детально визначили основні аспекти регулювання даного інституту, прийнявши профільні закони про медіацію.

Ступінь наукової розробки теми. Питання запровадження якісно нового («неюрисдикційного») механізму захисту прав та свобод людини та громадянина шляхом встановлення системи альтернативних способів вирішення спорів, які активно розвиваються в усьому світі, визначення правової природи медіації, що охоплюються предметом даної праці, привертають значну увагу науковців та знаходять свій доктринальний вираз в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких слід виділити роботи Л. Бардаченко, О. В. Белінської, Н. Л. Бондаренко-Зелінської, О. Брижинського, О. Гойко, В. В. Землянської, Д. Давиденко, Г. Добриніної, Г. І. Єршоменко, Р. Г. Коваля, О. М. Лисенко, М. В. Мамич, Т. О. Подковенко, Ю. Д. Притики, О. М. Спектор, Ц. А. Шамлікашвілі тощо.

Метою дослідження є визначення особливостей медіації як цивілізованого методу альтернативного вирішення приватно-правових спорів, здійснення комплексного аналізу міжнародно-правових актів Європейського Союзу, Ради Європи та положень законодавства зарубіжних країн, які всебічно закріпили процедурні особливості здійснення медіації в офіційних джерелах права.

Для досягнення поставленої мети при написанні статті було визначено такі головні **завдання:** визначення правової природи альтернативних способів вирішення приватно-правових спорів; формулювання поняття, значення та сутності процедури медіації, умов її проведення та правового статусу медіатора відповідно до авторитетних вимог міжнародного права, що створюється Європейським Союзом та Радою Європи, існуючих наукових розробок з цього питання; дослідження

теоретико-правових та практичних засад здійснення медіації в зарубіжних країнах; виявлення передумов запровадження медіації в Україні на законодавчому рівні.

Виклад основного матеріалу. Недержавні способи розв'язання приватно-правових спорів розглядають як альтернативу державному правосуддю, але значним дестабілізуючим фактором є те, що на теперішньому етапі їх становлення відсутня єдина термінологія для позначення даного явища, не достатньо розкрито сутність цього інституту та не визначено чітку структуру існуючих способів альтернативного вирішення спорів. Термін «альтернативне вирішення спорів – АВС» (Alternative Disput Resolution – ADR) вперше було застосовано в США для позначення неформальних процедур урегулювання конфліктів. Наявність окремих правових норм у законодавстві багатьох високорозвинутих країн та законодавстві Європейського Союзу дає можливість розглядати АВС як міжгалузевий правовий інститут [1, с. 5].

Альтернативні способи вирішення спорів являють собою сукупність різноманітних погоджувальних процедур, спрямованих на всебічне, повне та неупереджене врегулювання правових конфліктів, що виникають у приватноправовій сфері, за допомогою недержавних механізмів та методів, які забезпечують швидке й ефективне вирішення спорів, на основі узгодження позицій та інтересів сторін, при мінімальних затратах часу й коштів зацікавлених осіб. Незважаючи на недостатній рівень законодавчого розроблення зручність та ефективність застосування альтернативних способів вирішення приватно-правових спорів обумовлено рядом факторів, серед яких найбільш значимими є: добровільність звернення до нейтральної третьої сторони («несудової» в класичному розумінні) та можливість самостійного вибору зацікавленими особами необхідного способу розв'язання їх правового конфлікту; підхід з позиції інтересів сторін, а не з позиції права; спрощення процедури вирішення спорів та значна економія часу порівняно з судовим розглядом справи; конфіденційність процедури (відсутність можливості у сторонніх осіб знайти обставини спору та будь-яким чином впливати на хід справи, наявність гарантій збереження комерційної та особистої таємниці); розвантаження судових органів від справ, які можуть бути ефективно розглянуті в несудовому порядку шляхом звернення до компетентних осіб (установ).

Сучасна міжнародна практика розв'язання приватно-правових спорів має своїм пріоритетним напрямком розробку різного роду погоджувальних, посередницьких та медіаційних процедур. Останнім часом вагоме місце в загальнолюдському масштабі займає медіація – інститут, що в контексті наявних процесів глобалізації та інтеграційних досягнень високорозвинутих країн світу сприяє поступовому формуванню культури конструктивної взаємодії учасників приватноправових відносин та стабільності в суспільстві. Будучи комплексним правовим інститутом, норми якого спрямовані на неупереджене та ефективне залагодження правових конфліктів, медіація застосовується в світовій практиці вже понад 30 років, що зумовлюється стрімким розвитком альтернативних способів вирішення спорів та недосконалістю існуючих судових систем.

Медіація – це неформалізований, конфіденційний спосіб мирного вирішення приватно-правових спорів між конфліктуєчими сторонами, за участю третьої незалежної сторони – медіатора, який направлений на неупереджене, повне та об'єктивне вирішення правового конфлікту шляхом прийняття компромісного взаємо-

прийнятного для обох сторін рішення. Термін медіація (від лат. «mediation» – «посередництво») введений в науковий обіг в 60-ті роки в США, та будучи інститутом широко розповсюдженим в англо-американській правовій системі, послідовно імплементований в правові системи романсько-германської правової сім'ї. Так, медіація успішно розвивається в Бельгії, Німеччині, Норвегії, Фінляндії, Франції, Польщі, Молдові та інших країнах. Інтегровані закони про медіацію існують у Аргентині (Закон «Про медіацію та угоди»), Болгарії (Закон «Про медіацію (посередництво)»), Боснії і Герцеговині (Закон «Про процедуру медіації»), Австралії (Акт про медіацію), Австрії («Федеральний закон про медіацію в цивільних справах»), відповідні закони були прийняті в Угорщині, Хорватії, Канаді та Нікарагуа [2, с. 14].

Медіатор, розглядаючи наявний між сторонами спір, не виступає суддею чи арбітром. Він не має права нав'язувати сторонам своє бачення проблеми чи варіант її вирішення. Головна мета медіатора (посередника) – допомогти сторонам дійти порозуміння та прийняти найбільш прийнятне для обох сторін рішення. Найважливішою перевагою цього способу розв'язання правових конфліктів є те, що обидві сторони мають можливість висловити не тільки свої сподівання, а й почуття та відчуття [3, с. 57]. Дана процедура є абсолютно прозорою та вимагає виключно згоди сторін, які є господарями медіаційного процесу. Медіатор сприяє тому, щоб процедура проведення медіаційного процесу була прийнятною для обох сторін, щоб сторони були переконані у незаангажованості, нейтральності медіатора та впевнені у тому, що всі розмови з медіатором будуть збережені в таємниці та не стануть загальновідомими для необмеженого кола сторонніх осіб.

Законодавство, яке безпосередньо регулює впровадження медіації у більшості країн, та міжнародно-правові документи, в яких закріплені основоположні норми здійснення процедури медіації, ставлять за мету чітке фіксування у текстах нормативно-правових актів всіх методологічних та процедурних особливостей застосування даної форми посередництва для вирішення наявних спорів. Основні положення, принципи, процедурні аспекти проведення медіації закріплюються в спеціальних законодавчих актах, які є обов'язковими для виконання всіма учасниками приватноправових відносин. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод від 1950 року передбачає, що прийняття справ до судового розгляду можливе тільки після здійснення конфліктуєчими особами спроби вирішити існуючий спір альтернативними способами. Угодою про партнерство та співробітництво держав-членів Європейського Союзу закріплено пріоритетність посередництва у розв'язанні всіх протеріч, що виникають з приводу того чи іншого питання.

Вихідним міжнародно-правовим документом у сфері медіації виступає Типовий Закон «Про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру», прийнятий Комісією ООН по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) у 2002 році, в якому наводиться легальне визначення даного терміну. Так, відповідно до положень даного Закону, «медіація» – це процес, до якого сторони залучають третю особу або осіб для допомоги у мирному врегулюванні спорів, що виникають із приводу контрактних чи інших правових відносин, або пов'язані з ними. Приймаючи Типовий Закон, ЮНСІТРАЛ рекомендувала всім державам належним чином прийняти до уваги положення даного закону, з урахуванням бажаності уніфікації законодавства в частині самих процедур врегулювання

спорів та конкретних потреб практики міжнародної комерційної погоджувальної процедури (посередництва). Даний закон застосовується виключно до погоджувальної процедури, в межах якої сторони звертаються до третьої сторони (колегії осіб) з проханням надати їм допомогу в намаганнях вирішити спір, що виник з договірних чи інших правовідносин, мирним шляхом. Призначення посередника здійснюється виключно на підставі домовленості сторін щодо його кандидатури, а у деяких випадках – за сприянням відповідної установи (особи щодо призначення посередника). Що стосується самих правил проведення погоджувальної процедури, то Типовий Закон передбачає, що сторони на свій розсуд домовляються про порядок її проведення та для досягнення бажаного результату повинні сумлінно його дотримуватися [4, с. 236].

Рада Європи, видаючи належне встановленню істини та справедливості при розгляді справ в судовому порядку, підтримує ініціативи держав-членів щодо вироблення та прийняття загальноєвропейських норм по запровадженню альтернативних способів вирішення спорів, для досягнення балансу інтересів сторін, між якими виник конфлікт. На даному етапі здійснюється ряд заходів, спрямованих на розширення практики застосування медіації в європейських країнах, навіть там, де відсутні законодавчі норми щодо медіації, або де вони є загальними. Про це свідчить значна кількість рекомендацій, ухвалених Радою Європи за останні десять років, що стосуються питань проведення медіації в цивільних та господарських справах, сімейної медіації.

Найбільш широкою сферою застосування медіації є цивільно-правові відносини. Рекомендація Кабінету міністрів держав-членів Ради Європи (Rec (2002) 10 від 18.09.2002 року «Про медіацію у цивільних справах», базуючись на концептуальних засадах попередньо прийнятих актів Ради Європи, звертається до запровадження медіації у комерційних та трудових спорах, справах про захист прав споживачів. Дана Рекомендація містить ряд керівних принципів, яких повинні неухильно дотримуватися держави-члени. Перелік питань, окреслених даним міжнародним документом, включає вимоги стосовно організації та здійснення процедури медіації, підготовки медіаторів та встановлення їх професійної відповідальності, порядку оформлення та змісту угод, що укладаються за результатами медіації, поширення інформації про застосований метод медіації, визначення механізмів використання медіації у спорах міжнародного характеру. При цьому Комітет міністрів Ради Європи заохочує держави-члени запроваджувати медіацію в цивільних справах у найбільш зручний для них спосіб як в публічному, так і в державному секторі. Зазначається, що медіація за вибором кожної окремої держави може стати як частиною судових процедур, так і застосовуватися у позасудовому порядку [5]. Незважаючи на те, що рекомендації Комітету міністрів Ради Європи складають так зване «м'яке право» та не є юридично обов'язковими актами, їх важливою ознакою є те, що вони приймаються за переконливою згодою усіх держав-членів організації та розповсюджуються на них в повній мірі. Так, поступово без формальних та вельми тривалих процедур ратифікації, які притаманні положенням конвенцій та угод, рекомендації Ради Європи стають нормами національного законодавства та застосовуються на практиці в значній кількості європейських держав.

Запровадження на міжнародному рівні норм, що комплексно регулюють використання альтернативних

методів вирішення спорів підкріплюється рішеннями Європейського Союзу в даній сфері. Визнання європейським співтовариством ефективності медіації відображається в положеннях прийнятої 21.05.2008 року Директиви Європарламенту «Про деякі аспекти медіації в цивільних та господарських правовідносинах» (далі – Директива), що містить зобов'язання держав-членів ЄС щодо впровадження законів та інших нормативних актів, які необхідні для належного виконання положень даної Директиви. В Директиві зазначається, що медіація не повинна розглядатися як слабша альтернатива судовому розгляду з тієї причини, що виконання домовленостей, досягнутих в результаті медіації, залежить виключно від доброї волі самих сторін спору. Так, наголошується, що держави-члени мають забезпечити низку гарантій того, що сторони, які досягли певних домовленостей в результаті здійснення медіації, матимуть змогу отримати дійсне забезпечення виконання даних домовленостей. Держава-член може відмовити у цьому виключно у разі, якщо зміст такої домовленості суперечить положенням національного законодавства, включаючи норми міжнародного приватного права або якщо забезпечення виконання таких зобов'язань державою є неможливим [6]. При цьому, незважаючи на наявність єдиного результату, для досягнення якого приймається цей документ, держави-члени ЄС мають право вільно обирати форму та спосіб його імплементації з врахуванням особливостей національної правової системи та правових традицій.

Директива з медіації визначає важливість медіації у контексті забезпечення безперешкодного доступу до правосуддя; наділяє суди правом пропонувати сторонам спору процедуру медіації, зберігаючи за ними право відмовитися від медіації на будь-якій стадії даного процесу, без яких-небудь санкцій та звернутися до суду; дозволяє сторонам ухвалювати рішення, що виконуються безпосередньо в суді; захищає медіаторів від необхідності виступати в ролі свідків (за виключенням випадків, коли справа, що розглядається, має значну вагу для суспільства). Відповідно до положень даної Директиви, «медіатор» – це будь-яка третя особа, незалежно від віросповідання чи професії, якій пропонується провести посередництво ефективним, неупередженим та компетентним чином. Директива заохочує держави-члени ЄС забезпечити навчання та перепідготовку медіаторів, розробити та прийняти етичні кодекси медіаторів та відповідні заходи з контролю за якістю медіаційних послуг, всебічно поширювати інформацію про послуги медіаторів та агенцій (центрів), які такі послуги надають. У зв'язку з цим вбачається за необхідне зазначити, що у 2004 році Європейською комісією був підтриманий розроблений спеціально створеною ініціативною групою фахових медіаторів «Європейський кодекс поведінки медіаторів» (European Code Of Conduct For Mediators), в якому комплексно та всебічно визначений правовий статус медіатора, вимоги до зазначеної особи та основні принципи, на яких базується весь медіаційний процес [7, с. 91].

Враховуючи те, що запровадження медіації в Україні є виключно питанням часу та, зважаючи на існуючі вітчизняні розробки, вельми важливим для подальшого дослідження даного методу альтернативного вирішення спорів є комплексне вивчення процедурних особливостей застосування медіації в країнах-сусідах, правовій системі яких є досить близькими до української правової системи, з огляду на спільність правових традицій та історичних особливостей становлення їх державнос-

ті. У зв'язку з цим дійсно цікавим та корисним є детальний огляд правового регулювання процесу проведення медіації в Польщі та в Росії, законодавчі надбання яких, безумовно, сприятимуть більш швидкому та раціональному закріпленню інституту медіації на законодавчому рівні України.

Судова система Польщі у більшості своїй подібна до української. Найнижчою судовою ланкою є районний суд, який розглядає дрібні справи, за ний йдуть – окружний, апеляційний та Верховний суд. У польських районних судах є відділи, які займаються виключно справами сім'ї та неповнолітніх – вони називаються «сімейними судами». Саме ці суди найбільш активно застосовують медіацію у своїй практиці, при цьому рішення про необхідність здійснення даної процедури приймає безпосередньо сам суддя. Досліджуючи питання становлення медіації в Польщі, необхідно зазначити, що запровадження медіації на законодавчому рівні було пов'язано з використанням медіації при розгляді кримінальних справ та закріплювалось у Кримінальному кодексі Польщі 1997 року. Щодо звернення до процедури медіації при вирішенні приватно-правових спорів, необхідно зазначити, що незважаючи на відсутність детального врегулювання даного питання, у польському законодавстві немає жодних обмежень щодо застосування медіації, якщо є доцільність у її проведенні. Чинним законодавством детально закріплені процедурні положення щодо основних засад та форми проведення медіації; вимоги, яким повинні відповідати особа, що здійснює медіацію (відповідна установа), особливості їх реєстрації та процес підготовки медіаторів; коло справ, по яким може бути здійснена медіація та умови одержання медіатором матеріалів справи (цікавим є той факт, що направляючи конкретну справу на розгляд медіатора, суддя надає лише дійсно необхідну інформацію про конфлікуючих сторін, не розголошуючи будь-яким чином ніяку додаткову інформацію, яка стала йому відома внаслідок здійснення ним процесуальних дій по даній справі); принципи медіації, як керівні засади її здійснення та процедуру закріплення результатів медіації [8, с. 137].

Значним кроком до встановлення особливої ролі медіації у розв'язанні спорів, що виникають в суспільстві, та розповсюдження даного інституту на пострадянських теренах стало прийняття Росією 7 липня 2010 року Федерального закону «Про альтернативну процедуру врегулювання спорів за участю посередника (процедуру медіації)» (далі – Закон про медіацію). Прийняття Росією даного закону стало визначною подією та рушійним механізмом для подальшого належного розвитку громадянського суспільства та формування основ правової держави. До рішення про легітимізацію інституту медіації, як одного з найбільш демократичних та гуманістичних інструментів вирішення правових конфліктів, Росія просупалась поступово. В 2005 році був створений Науково-методичний Центр медіації та права, основним завданням якого стало впровадження, розвиток та належне формування інституту медіації в державі. В 2006 році почав видаватися перший тематичний журнал «Медіація і право. Посередництво та примирення». На просування медіації в Росії були також орієнтовані спеціальні органи, створені в Російському союзі промисловців та підприємців та Торгово-промисловій палаті Російської Федерації. У грудні 2008 року в Асоціації юристів Росії було створено підкомісію з альтернативного вирішення спорів та медіації. Російський Закон про медіацію зазначає ряд

процедурних особливостей проведення медіації, вимоги до медіаторів та визначає медіацію як особливу форму посередництва. Процедура медіації визначається як «спосіб врегулювання спорів за сприяння медіатора на основі добровільної згоди сторін в цілях досягнення ними взаємоприйняттого рішення». Окремо виділені такі основні принципи проведення процедури медіації, як добровільність, конфіденційність, взаємне волевиявлення сторін, співпраця та рівноправність сторін, безсторонність та незалежність медіатора.

У Російському Законі про медіацію на сьогоднішній день не передбачено обов'язкової медіації – встановлюється, що суд або третейський суд можуть лише рекомендувати сторонам звернутися до процедури медіації для вирішення наявного в них спору. Оскільки рішення, прийняте за результатом проведення процесу медіації, є вільним волевиявленням сторін, відображає виключно їх інтереси та потреби та не носить будь-якого владного характеру, Законом про медіацію не передбачено також і примусове виконання медіативної угоди, яка була досягнута сторонами. Відповідно до положень даного закону процедура медіації застосовується до спорів, що виникають з цивільних правовідносин, в тому числі у зв'язку зі здійсненням підприємницької та іншої економічної діяльності, спорів, що виникають з трудових і сімейних правовідносин – за умови, що такі спори не зачіпають інтереси третіх осіб, що не приймають безпосередньої участі у медіації, а також публічні інтереси. Тобто існують певні обмеження на звернення до процедури медіації – медіація не застосовується до колективних трудових спорів та вирішення публічно-правових спорів. Закріплюється, що застосування сторонами медіації можливе в досудовому або позасудовому порядку, на будь-якому етапі розгляду справи, до моменту ухвалення рішення у спорі відповідним судом (державним або третейським). Зазначається, що проведення медіації здійснюється виключно на підставі укладеної конфлікуючими сторонами угоди про застосування процедури медіації, в якій встановлюються усі процедурні особливості даного процесу. Підкреслено особливий правовий статус та соціальна значимість діяльності медіатора, яка в будь-якому випадку не може бути підприємницькою. Допускається створення саморегулюючих організацій медіаторів, центрів медіації та інших організацій зі спеціальним статусом, діяльність яких буде спрямована на просування інституту медіації в державі, поступове повне пристосування його положень до існуючої системи вирішення приватно-правових спорів [9, с. 243-244].

Досліджуючи сучасний стан застосування нашої державою альтернативних (несудових) методів розв'язання правових конфліктів та визначаючи наявні передумови запровадження медіації в Україні, можна рішуче стверджувати, що українське законодавство має необхідне правове підґрунтя для безперешкодного застосування інституту медіації при вирішенні значного кола справ. Так, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, закони «Про міжнародний комерційний арбітраж», «Про третейські суди» та «Про порядок вирішення трудових та колективних спорів» містять ряд положень, що передбачають можливість врегулювання спору на основі взаємних поступок сторін шляхом укладення мирної угоди, проведення переговорів та звернення до несудових органів для вирішення приватно-правового конфлікту. З огляду на це, першочерговим завданням української держави є комплексне закріплення

альтернативних способів вирішення спорів на законодавчому рівні. Так, для скасування перешкод у проведенні медіації необхідно внести ряд змін до діючих в Україні процесуальних нормативно-правових актів та все ж таки прийняти спеціальний закон про медіацію, яким будуть комплексно врегульовані правові умови здійснення процедури медіації, порядок та принципи її проведення, правовий статус учасників медіаційного процесу та інші ключові питання. Проект Закону України «Про медіацію», який було зареєстровано у Верховній Раді України 19.04.2012 року, в більшості своїй відповідає міжнародним тенденціям та загальноприйнятим положенням, що визначають правову природу даного інституту, однак потребує певних доробок. Прийняття закону, який би чітко регулював процедуру медіації в Україні, визначав відповідне коло справ, які можуть бути вирішені за допомогою даного альтернативного способу, з огляду на особливості нашої правової системи та існуючі правові реалії, запровадить абсолютно новий напрямок вирішення правових конфліктів в державі шляхом звернення до прогресивного інституту медіації, що сприятиме становленню дієвого

ефективного механізму захисту прав та свобод приватної особи в державі та створенню позитивного іміджу країни серед світової спільноти.

Висновки. Проаналізувавши світові тенденції щодо пріоритетного застосування багатьма високорозвиненими державами неюрисдикційних способів розв'язання правових конфліктів, що знаходять своє вираження в положеннях чинного законодавства зарубіжних країн та нормах міжнародного права, можна зробити висновок, що медіація є найпоширенішим альтернативним способом вирішення приватно-правових спорів, сприяє розвантаженню судової системи держав від значної кількості справ, які успішно можуть бути розглянуті цивілізованими методами, без звернення до судових органів. Належне закріплення інституту медіації в Україні стане вирішальним кроком до формування вільного громадянського суспільства та становлення дійсної правової держави та буде свідчити про рішучі наміри нашої держави гармонізувати власне законодавство до загальноприйнятих світових стандартів та відповідати міжнародним тенденціям у даній сфері на належному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. М. Спектор. – Київ, 2012. – 22 с.
2. Притика Ю. Д. Правовий режим медіації у законодавчих системах зарубіжних країн // Малий і середній бізнес (право, держава, економіка). – 2010. – № 3–4. – С. 12–16.
3. Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 6(56). – С. 54–60.
4. Притика Ю. Д. Посередництво як нова форма вирішення приватноправових спорів // Вісник господарського судочинства. – 2005. – № 1. – С. 231–237.
5. Рекомендація Ради Європи (Rec (2002) 10 від 18 вересня 2002 року «Про медіацію у цивільних справах» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1568851&Site=CM>.
6. Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» / Офіційний вісник Європейського Союзу від 24 травня 2008 року. – L 136/3.
7. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 10. – С. 86–92.
8. Землянська В. Вивчення досвіду Польщі у сфері медіації // Право України. – 2004. – № 3. – С. 135–137.
9. Шамлікашвілі Ц. А. Впровадження медіації у Росії // Право України. – 2011. – № 11–12. – С. 236–245.